

Мүтиев З.Ж.¹, Мұханбетова Ж.Ө.²,

М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің
¹доценті, ф. ф. к., ²педагогика ғылымдарының магистрі,
 Қазақстан, Орал қ., e-mail: zinulla_mutiev@mail.ru, janim.03.95@mail.ru

**ҚАЙРАТ ЖҰМАҒАЛИЕВ –
 РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ
 ЖЫРЛАУШЫ АҚЫН**

Қазақ поэзиясының алтын күмбезін көтерушілердің қатарында ақын Қайрат Жұмағалиевтің есімі алдымен ауызға алынады. Өйткені Қ. Жұмағалиев – лирика тегінің барлық жанрында қалам тартып, шеберлік байқатқан ақын. Оның шығармашылық өрісінің басым бөлігін поэмалар, балладалармен қатар лирикалық туындылары құрайды. Қ. Жұмағалиевтің өлеңдерінің тақырыбы сан алуан. Өу баста балалар ақыны боп қалыптасқан қаламгердің бертін келе саяси-әлеуметтік тақырыпқа ден қоюы оның азаматтық ажарын танытатын туындыларымен ерекшелене түсті. Суреткерлік шеберлігі әбден пісіп жетіле келген ақын бірте-бірте өз ұлтының рухани құндылықтарын жырлауға көшті. Халық ұғымына жете таныс, ұлт намысын, ұлт рухын оятатын тақырыпты жете қаузау арқылы ақын Қ. Жұмағалиев оқырманын рухани құндылықтарды аялауға тәрбиелейді. Оның поэзиялық туындыларының басты ерекшелігі – ақын ұлт мінезін, ұлттың жеке өзіне тән тектілік қасиетін жырға қосады. Ақын ұлы даланың қорғаны болған бабаларымыздың елдік, ерлік істерін кейінгі ұрпаққа үлгі ете толғанады. Қазақ халқының бастан кешкен тарихи оқиғаларын, сайын даланың бауырына бүккен сан қилы оқиғаларын кейінгі ұрпаққа тәптіштеп жеткізуде ақын біршама ізденістерге барған. Тарихта ізі қалған аты мәшһүр тұлғалардың өз халқы үшін атқарған ізгілікті істерін ақын бүгінгі тәуелсіз ел ұрпағының ұмытпауын қалайды. Олардың ел игілігі жолындағы бастан кешкен сан қилы іс-әрекеттерін ақын тарихи деректерге сүйене отырып, өткен оқиғаларға жан бітіре, шолу жүргізе жырлайды. Ақын өлеңдерінің алтын арқауына айналған және бір іргелі тақырып – ол қазақ халқының қонақжайлық дәстүрі. Атадан балаға мирас болып келе жатқан салт-дәстүрдің бүгінгі ұрпақтың бойындағы көрінісін ақын өз өлеңдерінде нанымды, риясыз бейнелейді. Халықтық педагогиканың ажырамас, құрамдас бөлігі саналатын үлкенге құрмет, кішіге ізет сынды атрибуттарын бүгінгі қоғам өкілдері қалай сақтап жүр деген мәселелер Қ. Жұмағалиев туындыларында өзекті һәм зәру тақырыпқа айналған. Мақалада ақынның рухани құндылықтарды жырлаудағы тақырып аясы, идеялық мақсаты танылады, қоғам мүшелерінің елдің өткені мен бүгінгі өмірге көзқарасын ақын қаншалықты жырлай алғандығы оның өлең-жырларына әдеби, ғылыми талдаулар жүргізу арқылы дәйектеледі.

Түйін сөздер: Қайрат Жұмағалиев, қазақ поэзиясы, рухани құндылықтар, ұлт мінезі, Ұлы даланың қорғаны, параллель әдіс, авторлық идея, Бөкей хан, Мәншүк пен Әлия, лейтмотив, Отанды құрметтеу, ақындық мұрат.

Mutiyev Z.Zh.¹, Mukhanbetova Zh.O.²,

¹Associate Professor, Candidate of Philosophical Sciences,
²Master of Education of M. Utemisov West-Kazakhstan State University,
 Kazakhstan, Uralsk, E-mail: zinulla_mutiev@mail.ru., janim.03.95@mail.ru

**Kairat Zhumagaliyev – a poet
 of spiritual values**

Kairat Zhumagaliyev is one of the first names that are mentioned among the poets who ascended to the height of Kazakh lyrics since he has displayed his inner world and his mastery in all kinds and genres of lyric poetry. Most of his creative heritage consists of both poems and ballads and lyrical works. The thematic scope of K. Zhumagaliyev's poems is various. At the earliest stage of his creative work he was more inclined to children's poetry and later he started to develop into a poet having a mature civic position. He intentionally began to choose social and political themes. Having improved his artistic mastery, he gradually proceeded to glorification of national spiritual values of his people. Touching upon a subject that is so cherished and near to heart and conscience of the nation, the poet K. Zhumagaliyev naturally fosters in his readers careful attitude to spiritual values. His poetic creations have an important pecu-

liarity – the poet glorifies national character, national spirit and national identity. The poet recalls with respect the great warriors-defenders of the steppe whose military work and feats are an inexhaustible source of inspiration for future generations. The poet had to work hard in order to impart to future generation in an accessible form and in detail historical events that took place in life of the Kazakh people, the master of the boundless steppes. The poet wants with all his heart that his independent people always remember the names of those who have left an outstanding mark in the history of the country. Based on numerous historical facts, Zhumagaliyev describes them from the point of view of the spectator in order to reconstruct pictures of events and actions performed for the welfare of the nation. The tradition of the Kazakh people's hospitality is one of the basic themes of his poetry. In his poems the poet describes truthfully and without bias modern manifestation of traditions handed down from generation to generation. Such themes as respect for elders, concern for the younger are particularly topical to the works of the poet Kairat Zhumagaliev. These virtues are part of and attributes of folk pedagogy, the attitude of modern society to old but ever-young values. The article reveals the theme, the ideological goal of the poet in glorifying spiritual values. Using scientific and literary analysis it forms the rationale for the poet's ability to convey a strong connection between the past and the present of the people, to show events of the long-ago through the prism of the worldview of modern man.

Key words: Kairat Zhumagaliyev, Kazakh poetry, spiritual values, national character, Defender of the Great steppe, parallel method, an author's idea, Bukey khan, Manshuk and Aliya, a leitmotif, respect for the Motherland, the mission of the poet.

Мүтиев З.Ж.¹, Мұханбетова Ж.Ө.²,

¹к. ф. н. доцент, ²магистр педагогических наук
Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова,
Казахстан, г. Уральск, e-mail: zinulla_mutiev@mail.ru, janim.03.95@mail.ru

Кайрат Жумагалиев – поэт-певец духовных ценностей

Среди взошедших на пик казахской лирики поэтов одним из первых упоминается имя Кайрата Жумагалиева, потому что он проявил свой внутренний мир и свое мастерство во всех родах и жанрах лирики. Большую часть его творческого наследия составляют как поэмы и баллады, так и лирические произведения. Стихи К.Жумагалиев писал на разные темы. Если на заре своего творчества он больше тяготел к детской поэзии, впоследствии он начал формироваться как поэт со зрелой гражданской позицией, стал намеренно выбирать социально-политическую тематику. Усовершенствовав свое художественное мастерство, постепенно перешел к воспеванию национальных духовных ценностей своего народа. Прикоснувшись к тому, что так дорого и близко к сердцу и совести народа, поэт К.Жумагалиев непринужденно воспитывает в своих читателях бережное отношение к духовным ценностям. Его поэтические творения имеют важную особенность – поэт воспеваает национальный характер, национальный дух, национальную самобытность. Поэт с почтением вспоминает великих воинов-защитников степи, ратный труд и подвиг которых является неиссякаемым источником вдохновения для будущих поколений. Поэту пришлось немало потрудиться, чтобы доступно и детально передать современному поколению исторические события, происходившие в жизни казахского народа-повелителя бескрайних степей. Поэт страстно желает, чтобы его независимый народ всегда помнил имена тех, кто оставил яркий след в истории страны. Жумагалиев, основываясь на многочисленных исторических фактах, рассказывает о них с точки зрения обозревателя, чтобы воссоздавать картины событий и поступков, совершенных во благо нации. Одна из фундаментальных тем в его стихотворениях – это традиция гостеприимства казахского народа. В своих стихах поэт со всей бескорыстностью, достоверностью описывает современное проявление традиций, передаваемых из поколения в поколение. Особо актуальны в творчестве поэта Кайрата Жумагалиева такие темы, как уважение к старшим, забота о младших, которые являются частью и атрибутами народной педагогики, отношение современного общества к старым, но не стареющим ценностям. В статье раскрывается тема, идейная цель поэта в воспевании духовных ценностей, с помощью научно-литературного анализа дается обоснование способности поэта передавать прочную связь между прошедшим и настоящим народа, показывать события давности через призму мировоззрения современного человека.

Ключевые слова: Кайрат Жумагалиев, казахская поэзия, духовные ценности, национальный характер, Защитник Великой степи, параллельный метод, авторская идея, Букей хан, Маншук и Алия, лейтмотив, уважение к Родине, миссия поэта.

Кіріспе

Поэзия – адам жанының айнасы. Поэзияның өмірдегі сан алуан құбылыстарды, сан түрлі бейнелер мен образдарды, тіршілік келбетін, адамның ішкі жан дүниесін, сезім мен көңіл күйді жеткізетін жанр екендігі мәлім. Ұлы ойшыл В.Г.Белинский «Поэзия – өнердің асыл тегі. Поэзия адамның еркін тілімен берілгендіктен, онда үн де, сурет те, пайымды түсінік те болмақ» – деп жетекші өнер саласы ретінде таныса (Belinsky, http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0790.shtml), әдебиет сыншысы Н.Г. Чернышевский «Басқа өнер түрлеріне қарағанда поэзияның биік тұратынына дау жоқ, өйткені өзге өнер түрлері поэзияның айтарын бізге жеткізе алмайды» – деген түйінді ой айтып, өлең атаулының әдебиет элементіндегі көркемдік шеберліктің озық үлгісі екендігін дәлелдей түседі (Chernyshevsky, 1947:52).

Қазақ поэзиясының өзіндік даму сатысында азаматтық үнге толы, рухани құндылықтарды насихаттайтын, жақсылықты ту етіп, ізгілікке бағыттайтын эпикалық жыр-дастандарымен танылған дарынды тұлғалар баршылық. Поэзияның жаңарып жандануына үлес қосып, рухты жырларымен танылып, әдебиет тарихында өшпестей ізі қалған көрнекті ақындардың бірі әрі бірегейі – Қайрат Жұмағалиев. «Тұңғыш» (1964) өлеңдер жинағымен көрінген ақынның шағын кітаптары («Жанар», «Перзент үні», «Айнакөз», «Сақара», «Шапағат») кейіннен қаламгердің оқырмандар жылы қабылдаған «Ақжарма» (Zhumagaliyev, 1974), «Сәске» (1976), «Көңілімнің сарасы» (1982), «Күншуақ» (2001), «Кие» (2014) т.б. кітаптарында толықтырылып жарық көрді.

Эксперимент

Қайрат Жұмағалиев шығармашылығымен жете таныс әлебиетші-ғалым С. Әсіпов: «Ақынның ойлары терең, көзі қиядан көргіш, қиялы ұшқыр да тілі орамды. Аспанына бұлт үйірілмей, аңызға жалын тіліндей жалақтап тұрған, «бұрқасындарға беріспей жер тістеп» көкпектен бөтенкөзге шалынар тұлдыры жоқ мижазық далада да ғажайып сүйкімділік бар боп шығады. Туған жер ғой ол. Жайық өңіріндегі «Қатқыл» деп аталатын кең жазықты сол аттас өлеңінде суреттей отырып ақын оқушыларына осындай ой салады. «Жазғы дала» лирикасында да жер-ананың жайлы да дәулетті, салтанатты

бір шағын бейнелейтін сиқырлы жолдар бар. Сол сияқты, «Айжарық терегі», «Қайтқан қаз» өлеңдері туған табиғаттың айшықты суретін салып, сырын шертеді. Оған әрқашан мейірімінді аямай төгіп, бар жаныңмен қорғауға үндейді» – деп орынды пікірін білдіреді (Assipov, 1980: 6). Ақынның қаламынан туған елеулі жырлары өмір құбылыстарын шынайы әрі шебер суреттеуімен, өзі өмір сүріп отырған дәуір келбетін, қоғам бейнесін сол қалпында сипаттауымен, ізгілік, имандылық, адамгершілік, адалдықсынды адами қасиеттерді насихаттауымен ерекшеленеді. Ақынның өлең-жырларына арқау еткен басты тақырыптары ретінде ел мен жер, асыл ана, ержүрек ерлер, ауыл мен қала тағдыры, қарапайым адамдар бейнесін атауға болады.

Негізгі бағыт

Ақын Қ. Жұмағалиевтің оқырманын рухани құндылықтарды аялауға тәрбиелейтін шығармаларының қатарын «Жалын» журналында жарияланған «Мәрт қазақ ешкімге де бас ұрмаған» атты топтамамен берілген өлеңдері толықтыра түседі (Zhumagaliyev, 2013). «Қорғаған бабам даласын», «Жәңгір ханның кітапханасы», «Бөкей хан – ұлы дипломат» аталған өлеңдерінде ұлт мінезін, ұлттың жеке өзіне тән тектілік қасиетін жырға қосады. Ұлы даланың қорғаны болған бабаларымыздың елдік, ерлік істерін кейінгі ұрпаққа үлгі ете толғанады.

Ордалы дұшпан анталап,
Даламды
Түнек торлаған-
Кеудемнен
Оны қалқалап
Қорғаған сонда
Өр бабам

Аттанын қосып ұранға,
Майданға кірсе
Ойқастап,
Жар болған оған -
Бір Алла
Ғасырлар бойғы шайқаста!
(Zhumagaliyev, 2013: 67).
(«Қорғаған бабам даласын»)

Күші басым жаудан құтылып шығудың әдіс-амалын шебер меңгерген өнерлі де болғаны, даласын қорғаған батырды даласы да оны қорғаштап құшағына алғанын ұмыт қалдырмайды ақын.

Қорғаған бабам
Даласын!
Даласы да оны қорғайтын!

Қазақтың соңғы ханы – Жәңгір ханға арналған туындысында ақын Қ. Жұмағалиев дерек көзіне сүйеніп ой толғайды. Табыл есімді жанның Қазанға барған сапарында тапқан олжасына сүйсіне қол соғады. Ақ Еділді жағалай қонған татар бауырлардың мұқияттылығына, қазақтың тарихына қатысты жәдігерді ғасырлар бойы сақтап келген ерлік істерін мадақтап жырға қосады. Табылдың аузымен айтылған:

Бұл жолы
Алып келген жаңалығым:
Сапарлап
Екі ғасыр аралығын
Мұражай
Мұрағатты зерделеп ем,
Көзбен көрдім
Жәңгір хан даналығын

«Қала ма халқым жүдеп,
Елім жұтап,
Уақытша
Паналайтын жерінді тап»
Дегендей
Қазанға әкеп тапсырыпты
Жәңгір хан
Төрт мың үш жүз елу кітап
(Zhumagaliyev, 2013: 68).
(«Жәңгір ханның кітапханасы») –

деп келетін монологтарда хан Жәңгірдің келер ұрпақ қамын ойлаған ақылман ой-шешіміне риза көңіл танытады. Табылдың тәуелсіздік алғалы «Он бес жылда / Бір ғалым іздемеген / Тіпті, көріп тұрса да – / Көрмегендей?!» – деген ашына айтқан жан айқайына өлең авторы былайша басу айтады:

Дедім мен,
Тақпасам да Табылға мін:
«Жөн болмас
Сары уайымға салынғаның
Қалайша кінәларсың
Шіркіндерді,
Күн көре алмай жүрсе
Сол ғалымдарың..» (Zhumagaliyev, 2013: 68).

Туындыда екі дәуір адамдарының әлеуметтік мәселелері қатар алынып, параллель әдіспен көмкерілген. Біріншісінде Жәңгір хан өз дәуі-

рінің күні сөніп келе жатқанын сезіп, бай кітапханасын көрші татар халқына сеніп, сақтау үшін Қазанға жөнелтсе, ондағы ойы – келер ұрпақ пайдасына жаратар деген ізгі ниеті жатырса, екінші әлеуметтік мәселе – Тәуелсіздік алған қазақ ғалымдарының ұлт руханиятын жан-жақты терең зерттеп білуге қаржылық мұқтаждығы кедергі болғаны аңғарылады. Өз күндерін өздері көре алмай жүрген зерттеу мамандарының қол байлау болған мәселесін ақын авторлық идея арқылы ишаратпен түсіндірген сынайлы көрінеді.

Аталған топтамаға кірген бір өлеңде қазақтың қонақжайлылық дәстүрін танытқан Жаңғала тұрғынының мәрттігі сөз болады. Табиғаттың мезгілсіз кезеңіне тап болып, жаңбырлы түнде жолаушылар жол азабына көндігіп, амалсыздан ауылды пана тұтып кіріп барады.

Түрі жоқ кара түнде қалтыраған,
Шамдары самаладай жарқыраған
Бір үйге Жаңғалада кіріп бардық
Сәулетті, салтанатты қалпы ұнаған.

Кең пейіл -
Шалқар дала алабындай,
Болар ма бұл қазекем дана мұндай:
Таңғалып тұрып қалдық -
Сол үй бізді
Қарсы алды көптен күткен қонағындай!

Қазақы дархандықты тектік біліп,
Әп-сәтте біз пейішке кеттік кіріп!
Жайылды жомарт үйдің дастарханы -
Біз құдды қойғандай-ақ көп күттіріп
(Zhumagaliyev, 2013: 69).
(«Жаңғала. Жаңбырлы түн»)

«Мәрт қазақ ешкімге де бас ұрмаған / Ғасырдан есен жеткен ғасырға аман..! -деп ой қорытқан өлең кейіпкері:...Ойнақтап ертеңіне жолға шықтық / Жаңбырды елең қылмай басылмаған» – деп түйіндейді. Соңғы шешім тіптен қызық: «Тек қазақ қоныстанса экваторға / Не болар екен деп те толғаныппын». Ондай жағдайда «Түк қаржы шығармай-ақ қалтасынан / Теп-тегін шығар еді Жерді айналып!». Кең пейілді, ашық көңілді халқымыздың туа біткен дархандығын көрсетуде бұл туындының өте сәтті шыққанын айту ләзім.

Қ. Жұмағалиевтің ұлттық рухты қазбалаған туындыларының шоғыры мол. Еліміздің Батыс аймағының тұтастығын сақтап қалуда ерен ерлікке барған Бөкей ханның әдеби, та-

рихи бейнесін ақын мейлінше көркем бейнелеген. Ақын пайымынша небір мықтылар (император, халиф, король, хан) өз биліктерін жүргізуде, көрші елдермен бейбітшілік шартын сақтауда алуан түрлі әдістерге барған. Мәселен, «Таңдандырып патшалардың талайын / Бақытты боп өткізсін деп бал айын / Ұзатылып барған елге жеткізіп / Салып берген король қыздың сарайын», сол сияқты «Көне тарих беттерінен бұл мәлім: / Ел билеген небір ұлы тұлғаның / Көршілермен тату-тәтті тұрмаққа / Аманат қып тапсырғаны ұлдарын».

Алайда жер мәселесіне келгенде ел билеуші ешқандай мәмілеге келген емес. Мықтылар әлсіздерге күш көрсетіп жерді күшпен алған соғыс болып, қып-қызыл қан төгілген. Осы ықылым замандар бойы қатаң қалыптасқан дәстүрді бұзған бір әмірші бар тарихта. Ол – қазақтың данышпан ел билеушісі Бөкей хан. Ханның данагөй бейнесін ақын былайша суреттейді:

Бөкей баба
Заман туын бұғардай,
Қадірінді келді ұрпағың ұға алмай
Дипломат жоқ өзіңдей
Мықты елден
Жер-су алған
Бірде бір оқ шығармай

Алақұйын арпалысқан,
Арбасқан
Кезде
Даңқың аңыз болып жалғасқан:
Иемдендік Еділ, Жайық арасын
Бейбіт жолмен
Бір тамшы қан тамбастан
(Zhumagaliyev, 2013: 70).
(«Бөкей хан – ұлы дипломат»)

Соқпақсыз жолда аяқтарын шалыс басқан, басынан бағы ұшқан жетім елдің сүйеуі бола білген ұлдың ерлігі – дипломатиялық кеменгерлігінде екені анық.

Ел қамын жеп,
Ұлы бабам – Бөкей хан
Император Павелмен тіл табысқан.

Өлең түйінін, ой шешімін ақын өзінше қорытады. Бұл тұжырым ұлт тұлғасының тарихтағы орнын айқындауға сеп боларында кәміл күмән жоқ. Өйткені:

Бұл орайда
Жөн болар ой топшылар,
Ұлыларды
Тарпаң тағдыр көп сынар.
Жер айырғын
Арыстанның аузынан
Бөкей хандай
Дипломат жоқ шығар...

Ақынның қоғам өміріндегі кейбір келеңсіз жәйттерге көңілі толмайтын кездері бар екендігін танытатын өлеңдері де баршылық. Мәселен, Алматыдағы «Шығыстың қос шынары» аталған Мәншүк пен Әлияға орнатылған еркерткішке тәу етуге келген кездегі көңіл құлазытар, көңілге кірбің салар суреттер ақынға тақырып болған. Аяулы Алматысын жырға қосудан талмайтын ақын:

Беу, Алматым,
Оятасың мың күйді,
Асыл бейнең
Көкірекке нұр құйды.
Қазан айы
Күн кешкірді лезде.
Сары жапырақ
Асфальт жолмен сырғиды –

деп толғанады. Өткен жастық жылдары жүрегінде жаңғырып, сүйікті қаласына жыр арнай Бас поштадан төмен қарай жүріп келе жатқан лирикалық кейіпкердің басты шаруасы: «Мен келемін / Қос батырға жетпекке, / Қос апама / Басымды иіп кетпекке / Баса-көктеп өте шықсам – / Жөн болмас / Жазғырар жұрт / «Әруақтан – шет» деп те». Алайда жөпелдемеде түн тұмшалап тұрған Әлия мен Мәншүктің тас мүсіндері көзге оңай көріне қоймайды. Дал болып, біраздан соң екі апасының ескерткішінің сұлбасын әрең шырамытқан кейіпкер ашуға бой ұрады. Өйтетін себебі де бар.

Назаландым
Күйіп-пістім кепке бұл.
(Күймей қайтсін мұнда тауап еткен ұл!)
Қос батырға
Бір шамды да қимапты...
Үнемшіл-ақ бола қапты
Текке құр!

Ашуға булыққан кейіпкер жолай кезіккен бір жігіттен «Бұл қалай?!» – деп сұрайды. Ол жігіт қарқылдап күліп жауап берді.

«Көке!
Құдай бізге қашан бақ берер?!
Бізге қашан
Әділ бастық тап келер?!
Шырақшылар көңіл бөліп қайтеді,
Селқос болса
Басшы көке, әпкелер...»
(Zhmagaliyev, 2013: 71).
(«Алматыдағы Мәңшүк пен Әлия ескерткіші»)

Қоғам дамуында болып жатырған өзгерістер мен жаңалықтарға ақын Қ. Жұмағалиев белсе-не араласып, оны поэзия тілінде өрнектеп отырады. Ақын қашанда елмен, жұртпен бірге болуды көкसेген, қоршаған ортаның, заманның жақсылығы мен дәуірдің үнін танытып отыруды өзіне парыз тұтқан.

Қорытынды

Ақын қай қоғамда өмір сүрсе де, сол кезеңнің ғұмыр-тіршілігін жырға қосып, заманауи мәселелерге батыл араласып, жас ұрпақтың шатты өмірін шабыттана сөз етеді. Туған жерді

сүюдің, туған өлкені қадірлеудің озық үлгілері көп жылдар бойына ақын жырының лейтмотиві болып келеді. Отанды құрметтеудің, оның қадыр-қасиетінардақтаудың озық үлгілері ақын шығармашылығында мольнан ұшырасып, оқырманын ізгілікті істерге жетелеп отырады.

Ақынның поэзия әлеміне еніп, тағылымды туындыларымен танысқан Қалижан Бекхожин «Біздің өлең орманымызда бәйтеректерге қарап бой түзеген нелер әсем шынарлар барын сүйінішпен атап келеміз. Кейінгі кезеңдерде жұртшылыққа танылған бір топ ақындардың қатарында өз әуенімен, өз жырының гүлімен ерекше көрінген ақындардың бірі – Қайрат Жұмағалиев» – деп баға берген (Bekhozhin, 2015: 6).

Ақынның артында қалған әдеби мұрасының негізі тіні – замандас, армандас жандардың асыл қасиеттерін насихаттау, қоғамның негізгі тірегі саналатын олардың жан-дүниесіне тереңірек үңілу, мінез-құлықтарын лирика тегінің аясында сөйлету, сырластыру болып табылады.

Жалпы алғанда, рухани құндылықтарды жырлау – Қ. Жұмағалиевтің ақындық мұраты, идеялық мақсаты.

Әдебиеттер

- Әсіпов С. «Құбажон» сыйы: Қ. Жұмағалиевтің «Құбажон» атты кітабы туралы // Орал өңірі. – 1980 ж., 21 қазан. – 12 б.
Бекхожин Қ. Ұшқыр ақынның өргедең өрістері // Орал өңірі. – 2015 ж., 17 қыркүйек. – 12 б.
Белинский В.Г. Разделение поэзии на роды и виды. Собрание сочинений в трех томах. Т. 2. Статьи и рецензии. 1841-1845. – http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0790.shtml
Жұмағалиев Қ. Ақжарма. Өлеңдер, баллада, поэма. – Алматы: Жазушы, 1974. – 140 б.
Жұмағалиев Қ. Сәске. Таңдамалы. – Алматы: Жазушы, 1976. – 396 б.
Жұмағалиев Қ. Көңілімнің сарасы. Өлеңдер, балладалар, поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1982. – 376 б.
Жұмағалиев Қ. Күншұақ. Өлеңдер, балладалар, поэмалар. – Астана: Елорда, 2001. – 240 б.
Жұмағалиев Қ. Кие. Таңдамалы өлеңдер. – Алматы: RS. Халықаралық Абай клубы, 2014. – 288 б.
Жұмағалиев Қ. Мәрт қазақ ешкімге де бас ұрмаған // Жалын. – 2013. – №9.
Чернышевский Н.Г. Полный сборник сочинений. Т. 3. – М.: Гослитиздат, 1947. – 384 с.

References

- Ásipov S. (1980) «Qubajon» syıy: Q. Jumaǵalıevtiń «Qubajon» atty kitabı tıraly [About Kubazhon book's of honor K. Zhumagaliyev] Oral óńiri. 1980 j., 21 qazan. 12 p. (In Kazakh)
Bekhojin Q. (2015) Ushqyr aqynnyń órgelen óristeri [Valuable poetry field] Oral óńiri. 2015 j., 17 qyrkúek. 12 p. (In Kazakh)
Belinski V.G. (1841) Razdelenie poezii na rody i vidy. Sbranie sochineni v treh tomah. [Division of poetry into genera and species] T. 2. Stati i retsenzi. 1841. http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0790.shtml (in Russian)
Chernyshevskii N.G. (1947) Polnyi sbornik sochineni [Complete works] M: Goslitzdat, 1947. T. 3. 384 s. (in Russian)
Jumaǵalıev Q. (1974) Aqjarma. Óleńder, ballada, poema [Akzharma. Poems, ballads] Almaty: Jazýshy, 1974. 140 b. (In Kazakh)
Jumaǵalıev Q. (1976) Sáske. Tańdamaly [Saske. Optional] Almaty: Jazýshy, 1976. 396 b. (In Kazakh)
Jumaǵalıev Q. (1982) Kónilimniń sarasy. Óleńder, balladalar, poemalar [Konilimnin sarasy. Poems, ballads] Almaty: Jazýshy, 1982. 376 b. (In Kazakh)
Jumaǵalıev Q. (2001) Kúnshúaq. Óleńder, balladalar, poemalar [Kunshuak. Poems, ballads] Astana: Elorda, 2001. 240 b. (In Kazakh)
Jumaǵalıev Q. (2014) Кие. Tańdamaly óleńder [Kie. Selected poems] Almaty: RS. Halyqaralyq Abai klýby, 2014. 288 b.
Jumaǵalıev Q. (2013) Márt qazaq eshkimge de bas urmaǵan [The Kazakh people did not hit the battle] Jalyn. 2013. №9.